

АНКЕТНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕПРОДУКТИВНИТЕ НАГЛАСИ НА МЛАДИТЕ ХОРА В БЪЛГАРИЯ (ПЪРВИЧНИ РЕЗУЛТАТИ)

Красимир Левков, Велико Великов

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите

Резюме

Целта на изследването е да се проучат репродуктивните нагласи на младите хора в България на възраст 20-40 г. Основен метод е анкетният, съчетан с метода на експертните оценки. Анкетата се провежда чрез приложението Гугъл формуляри. Основната задача на настоящия етап е апробиране на анкетата и обучение на анкетаторите. Те се набират между студентите от Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите.

Резултати и изводи:

1) по-голямата част от анкетираните лица възприемат двудетния семеен модел, но изпитват определени трудности при реализирането му.

2) Част от анкетираните не познават добре демографската политика на България, останалите я оценяват като неефективна или дори неправилна.

3) Репродуктивните нагласи и поведение не са между актуалните и считани за важни теми за немалка част от анкетираните лица. Това налага по-активна разяснителна работа с младите хора, популяризиране и актуализиране на демографската стратегия и демографската политика на България.

Ключови думи: репродуктивни нагласи, репродуктивно поведение, демографска политика.

SURVEY STUDY OF THE REPRODUCTIVE ATTITUDES OF YOUNG PEOPLE IN BULGARIA (PRIMARY RESULTS)

Krasimir Levkov, Veliko Velikov

University of Agribusiness and Rural Development

Abstract

The purpose of the study is to study the reproductive attitudes of young people in Bulgaria aged 20-40. The main method is the questionnaire, combined with expert assessments. The survey is conducted through the Google Forms application. The main task at the current stage is testing the survey and training the interviewers. They will be recruited from among the students of the Higher School of Agribusiness and Regional Development.

Results and Conclusions:

1) The majority of the people surveyed accept the two-child family model, but experience certain difficulties in implementing it.

2) Many of the respondents do not know Bulgaria's demographic policy well, the rest evaluate it as ineffective or even incorrect.

3) Reproductive attitudes and behavior are not among the current and considered important topics for the majority of respondents. This necessitates more active explanatory work with young people, promotion and updating of Bulgaria's demographic strategy.

Key words: *reproductive attitudes, reproductive behavior, demographic policy.*

Въведение

Целта на изследването е да се проучат репродуктивните нагласи на младите хора в България на възраст 20-40 г. Подобни изследвания у нас се правят сравнително рядко. Последното засега е направено от НСИ. (НСИ, 2022)

Материал и методи

Основен метод е анкетният, съчетан с метода на експертните оценки. Анкетата се провежда чрез приложението Гугъл формуляри.

Основната задача на настоящия етап е апробиране на анкетата и обучение на анкетаторите. Те се набират между студентите от Висшето училище по агробизнес и развитие на регионите.

Като експерти са привлечени преподаватели от ВУАРР – членове на екипа по проекта.

Масовото анкетно изследване ще се проведе през втория семестър на настоящата учебна година. В ролята на анкетатори ще се изявят студенти от ВУАРР.

Резултати и дискусия

На настоящия етап в анкетата са включени преподаватели и студенти от ВУАРР.

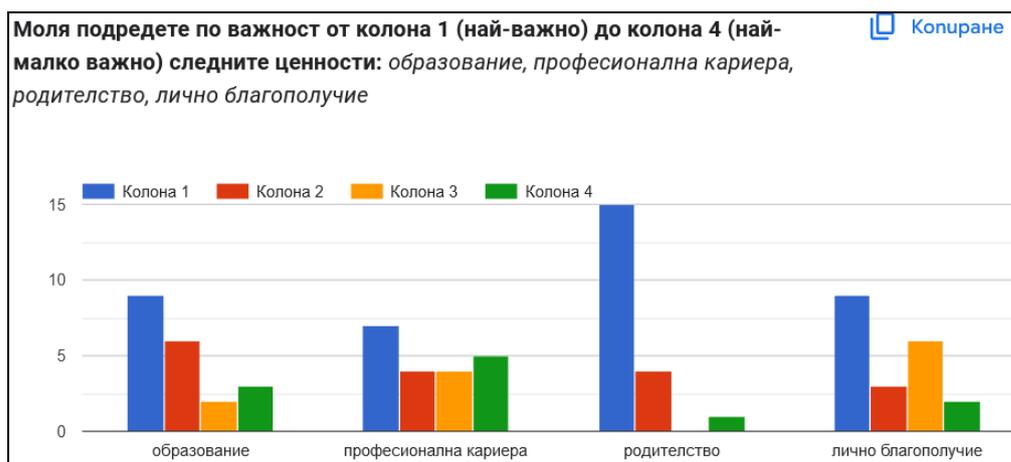
В ролята на експерти взеха участие 7 колеги – преподаватели, а 20 студенти от различни курсове и специалности по свое желание и от свое име попълниха въпросника.

След анализ на препоръките на експертите анкетата претърпя някои корекции по отношение на формулировките на въпросите и възможните отговори.

Въпросите в анкетата се разделят на две групи (прил. 1). Първата група се състои от 7 въпроса и има за цел да изясни социално-демографския профил на анкетираните, а втората част включва 10 въпроса, свързани с репродуктивните нагласи на младите хора.

Поради малкия брой на анкетираните техният социално-демографски профил тук не може да бъде очертан. Затова анализираме само резултатите от втората част на анкетата.

Въпрос № 8 изисква от анкетираните да ранжират 4 основни ценности: образование, професионална кариера, родителство, лично благополучие. Родителството е ранжирано най-високо при $\frac{3}{4}$ от респондентите, а с най-нисък ранг е професионалната кариера (фиг. 1).

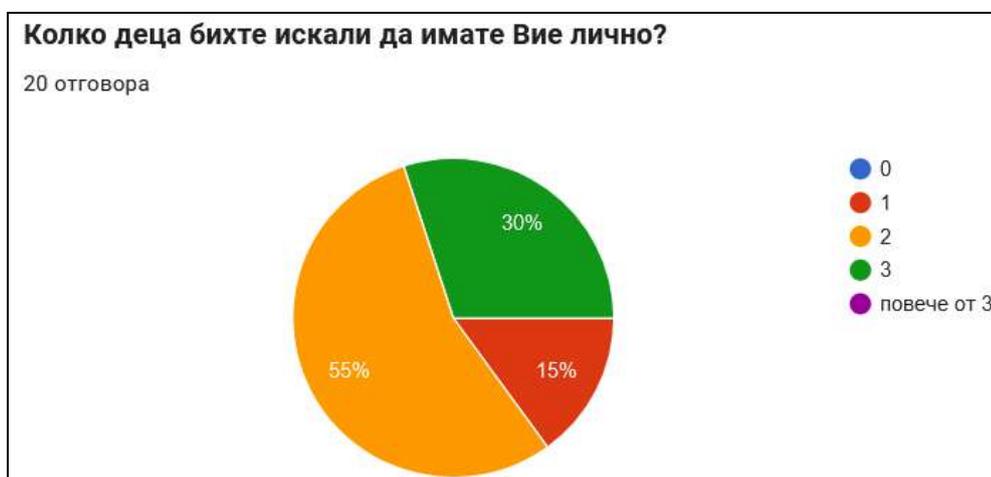

Фигура 1. Ранжиране на основни ценности

Въпрос № 9. Според 70% от анкетираните оптималният брой деца в едно семейство е 3, а според 30% - 2. Данните се разминават значително с установеното при последното преброяване мнение, където съотношението между тези две групи е обратното (17% към 63%). (НСИ, 2022)

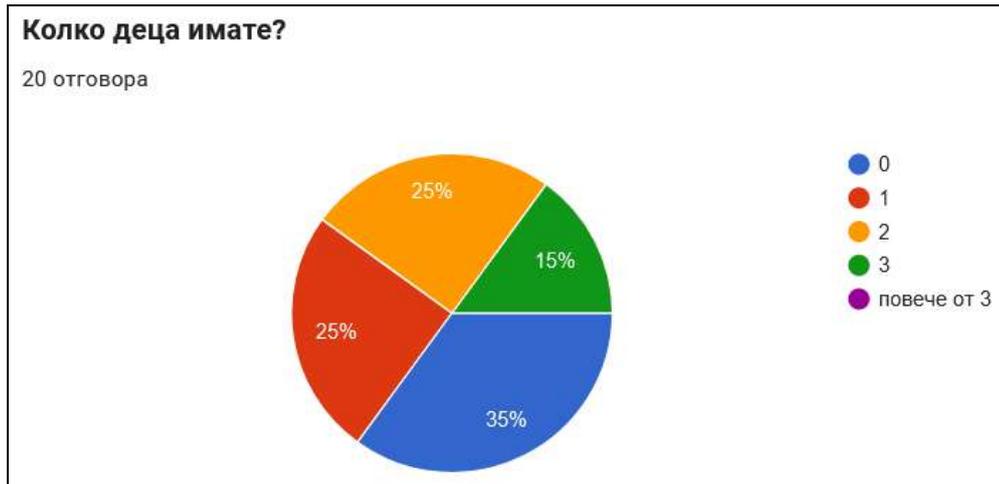
Въпрос № 10 допуска множествен отговор. Като най-подходящи възрасти за раждане и отглеждане на дете са посочени 25-29 г. и 30-34 г.

На въпрос № 11 над 50% от анкетираните отговарят, че биха искали да имат две деца, следват 30% с желание за 3 деца и 15% с едно (фиг. 2).

Фигура 2. Предпочитан брой деца

Разпределението на отговорите на въпрос № 12 е значително по-равномерно. Три или повече деца имат 15% от респондентите, по $\frac{1}{4}$ е дялът на групите с по 1 и 2 деца, а над $\frac{1}{3}$ нямат деца (фиг. 3).

Фигура 3. Реален брой деца

Въпрос № 13 дава възможност да се посочат до 3 основни причини за ниската раждаемост в България. Най-често избирани са: 1)ниските доходи на младите семейства; 2)политическата и икономическата несигурност; 3)слабата подкрепа от държавата и обществото.

Въпрос № 14. Съвременната демографска ситуация в България се оценява повече като демографска криза (60%), отколкото като демографска катастрофа (35%). Почти половината от анкетираните я възприемат като естествен резултат от демографския преход, протичащ във всички страни.

На въпрос № 15 само 10% отговарят категорично, че познават демографската политика на България, а 5% изобщо не я познават. С по-скоро да отговарят 55%, а с по-скоро не – 30%.

В същото време 80% я оценяват като неправилна и неефективна, 15% не могат да я оценят и само 5% я намират за правилна, но недостатъчно ефективна (въпрос № 16).

Последният въпрос (№ 17) в анкетата изисква от анкетираните да направят предложения за промени в демографската политика на България. Въпросът не е задължителен; допуска кратък отговор (до 3-4 изречения). Част от предложенията излизат извън сферата на демографската политика, например повишаване на доходите и откриване на повече работни места. Други визират нуждата от привличане и интегриране на млади хора от други страни.

Основният фокус на направените предложения е върху повишаване подкрепата към семействата с малки деца чрез различни средства:

- Осигуряване на по-добра мотивационна среда за създаване на семейства и отглеждане на деца.
- Повишаване размера на еднократните помощи за раждане на дете и на месечните помощи за отглеждане на деца. Помощите да се отпускат за всяко дете и да не се обвързват с размера на доходите на семейството.
- Увеличаване на платения годишен отпуск за семейства с две и три деца.
- Осигуряване от държавата на нисколихвени заеми за млади семейства с възможност за частично опрощаване на задълженията при раждане на второ и трето дете.

Не липсват и предложения от типа „диференцирано подпомагане на семействата в зависимост от нивото им на образование с цел ограничаване на ромската раждаемост“.

Най-обобщаващо е предложението за разработване на цялостна демографска стратегия с ясно формулирани краткосрочни, средносрочни и дългосрочни цели.

Заклучение.

Получените до момента резултати дават основание за следните изводи:

1) По-голямата част от анкетираниите лица възприемат двудетния семеен модел, но изпитват определени трудности при реализирането му. Други от тях още не са формирали репродуктивните си нагласи.

2) Част от анкетираниите не познават добре демографската политика на България, останалите я оценяват като неефективна или дори неправилна.

3) Репродуктивните нагласи и поведение не са между актуалните и считани за важни теми за немалка част от анкетираниите лица. Това налага по-активна разяснителна работа с младите хора, популяризиране и актуализиране на демографската стратегия и демографската политика на България.

4) Привличането на студенти от ВУАРР като членове на екипа на проекта чрез участие в анкетиранието, обработването, анализа и представянето на резултатите от анкетното проучване повишава личната им образователна мотивация и социална ангажираност.

Библиография

Актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на населението на Република България 2012 – 2030 г. Министерство на труда и социалната политика. София 2023. Достъпно на <https://www.mlsp.government.bg/uploads/1/demographic-strategy-update.pdf>. Последно посещение на 4.11.2023.

Грекова, М. Репродуктивни нагласи и поведение в България (анализ на резултати от представително социологическо изследване). Българска асоциация по семейно планиране и сексуално здраве. UNFPA – Фонд на ООН за население, 2012. Достъпно на http://www.zdravenmediator.net/pic/articles/Reproductive%20beh_Final%20Report.pdf. Последно посещение на 4.11.2023.

План за 2023 г. за изпълнение на Актуализираната национална стратегия за демографско развитие на Република България (2012-2030 г.). Министерство на труда и социалната политика. София, 2023. Достъпно на <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=7687>. Последно посещение на 4.11.2023.

Раждаемост и репродуктивно поведение. Извадково изследване, съпътстващо Преброяване 2021. НСИ. София, 2022. Достъпно на https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Census2021_Fertility_SampleSurvey.pdf. Последно посещение на 4.11.2023.

АНКЕТА „Репродуктивни нагласи“

Уважаеми млади хора. Във връзка с реализацията на проект на ВУАРР – Пловдив на тема *Проучване на репродуктивните нагласи на младите хора в България* Ви молим да попълните тази анкета. Анкетата се състои от две групи въпроси: социално-демографски профил (лични данни) и репродуктивни нагласи. Вашите лични данни и мнение ще останат анонимни. На този етап те ще бъдат използвани само за апробиране и евентуално подобряване на анкетата.

СОЦИАЛНО-ДЕМОГРАФСКИ ПРОФИЛ

1. Възраст (навършени години)

- а) 20 - 24
- б) 25 - 29
- в) 30 - 34
- г) 35 – 39
- д) 40 и повече

2. Пол

- а) мъж
- б) жена

3. Местоживее

- а) голям град (областен център)
- б) малък град
- в) село

4. Образование

- а) основно или по-ниско
- б) средно
- в) студент бакалавър/магистър
- г) висше

5. Трудов статус

- а) работи на цял работен ден
- б) работи на половин работен ден или почасово
- в) не работи

6. Семейно положение

- а) неженен/неомъжена
- б) женен/омъжена (вкл. съжителство без брак)
- в) разведен/разведена

7. Семейството, в което сте израснали, е било с:

- а) 1 дете
- б) 2 деца
- в) 3 деца
- г) повече от 3 деца

РЕПРОДУКТИВНИ НАГЛАСИ

8. Моля подредете по важност от колона 1 (най-важно) до колона 4 (най-малко важно) следните ценности: *образование, професионална кариера, родителство, лично благополучие*

- а)
- б)
- в)
- г)

9. Какъв е според Вас оптималният брой деца в едно семейство?

- а) 1
- б) 2
- в) 3
- г) 4 или повече

10. Коя възраст и на двамата родители според Вас е най-подходяща за раждане и отглеждане на дете? (до 3 отговора)

- а) 19–24 г.
- б) 25–29 г.
- в) 30–34 г.
- г) 35–39 г.
- д) 40 и повече г.

11. Колко деца бихте искали да имате Вие лично?

- а) 0
- б) 1
- в) 2
- г) 3
- д) повече от 3

12. Колко деца имате?

- а) 0
- б) 1
- в) 2
- г) 3
- д) повече от 3

13.Посочете до три основни причини за ниската раждаемост в България:

- а)ниските доходи на младите семейства
- б)недостигът на места в детските ясли и градини
- в)слабата подкрепа от държавата и обществото
- г)нежеланието на младите хора да имат повече от 1-2 деца
- д)политическата и икономическата несигурност
- е)намеренията за емиграция

14.Как оценявате съвременната демографска ситуация в България? (до 2 отговора)

- а)като демографска криза
- б)като демографска катастрофа
- в)като естествен резултат от демографския преход, протичащ във всички страни

15.Познавате ли демографската политика на България?

- а)категорично да
- б)по-скоро да
- в)по-скоро не
- г)не

16.Как оценявате демографската политика на България?

- а)правилна и ефективна
- б)правилна, но недостатъчно неефективна
- в)неправилна
- г)не мога да я оценя

17.Какви промени в демографската политика на България според Вас са необходими? Моля дайте кратък отговор - до 3-4 изречения. (Отговорът на този въпрос Не е задължителен)

Acknowledgements: This publication was prepared under INVEST FOR EXCELLENCE IN REGIONAL SUSTAINABILITY (INVEST4EXCELLENCE) project. The project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 101035815. Responsibility for the information and views set out in this paper lies entirely with the authors.